

16.6.2016

Dno 13/932/2016

Merja Eräpolku
Pääsihteeri, VTM
KD:n eduskuntaryhmä
Puh. 050 560 3261, (09) 432 3261
merja.erapolku@eduskunta.fi

Kirje 7.6.2016

VASTAUS KRISTILLISDEMOKRAATTIEN EDUSKUNTARYHMÄN KYSYMYKSIIN OPH:N TASA-ARVO-OPPAASTA

Pääjohtaja Aulis Pitkälä on saanut 7.6.2016 pyynnön vastata kysymyksiin liittyen Opetushallituksen julkaisemaan Tasa-arvotyö on taitolaji –oppaaseen. Opetushallitus toteaa seuraavaa.

Taustaa

Opetushallitus edistää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä kouluissa. Vuoden 2012-2015 hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi, että sukupuoli- ja tasa-arvotietoinen ohjaus ja opetus vakiinnutetaan normaaliksi käytännöksi varhaiskasvatuksesta lähtien. Vuoden 2016-2019 tavoitteena on: ”Tuetaan peruskoulujen ja toisen asteen oppilaitosten tasa-arvosuunnittelua ajantasaisilla oppailla, koulutuksella ja seurannalla”. Lisäksi todetaan, että ”Opetushallitus tukee oppilaitoksia tasa-arvotyössä ja arvioi tasa-arvosuunnittelun toteutumista”.

Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö on mukana Unescon kokouksen Education Sector Responses to Violence based on Sexual orientation and Gender Identity/Expression 18.5.2016 antamassa toimenpidesuosituksessa. Suosituksessa edellytetään syrjinnän vastaisen työn tehostamista ja sitoudutaan mm. tarjoamaan oppilaille ikäkauteen sopivaa, ihmisoikeuksiin perustuvaa tietoutta haitallisista sukupuolistereotyyppioista ja ei-tyypilliseen sukupuolikäyttäytymiseen liittyvistä kysymyksistä.

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta sekä yhdenvertaisuuslaki määräävät, että koulut ja oppilaitokset laativat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Velvoite on peruskouluille uusi, joten Opetushallitus on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön kanssa tuottanut kouluille tukimateriaalia.

Tasa-arvotyö on taitolaji -opas on tarkoitettu tukimateriaaliksi koulujen lakisääteiseen tasa-arvotyöhön sekä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetusta antavissa kouluissa. Opas on laadittu monipuolista asiantuntijayhteistyötä hyödyntäen. Se on julkaistu sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Tasa-arvovaltuutetun toimiston myötäväi-

kutuksella. Oppaassa käytetyt käsitteet perustuvat tasa-arvolakiin ja sen yleisiin perusteluihin, opetussuunnitelman perusteisiin ja yliopistolliseen tutkimukseen.

Opas ei ole luonteeltaan normi, eikä se määritä koulussa annettavaa opetusta. Koulujen opetus noudattaa valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteitten mukaan laadittuja paikallisia opetussuunnitelmia.

Oppaassa avataan tasa-arvolain sisältöä sekä tuodaan esille kouluissa havaittuja tasa-arvo-ongelmia. Oppaan sisältö selventää myös, miten eri oppiaineitten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ottavat huomioon tasa-arvolain vaatimukset.

Vastauksia Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän kysymyksiin:

Kysytte sukupuolen moninaisuudesta ja siihen liittyvistä nimityksistä. Opetushallituksen toimivaltaan ei kuulu uudelleen määrittellä tasa-arvolain tai yhdenvertaisuuslain tulkintaa tai näissä asioissa käytettyä sanastoa. Opetushallitus nojaa Tasa-arvo työ on taitolaji - oppaassa Tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun kantaan vuodesta 2005, että ”tasa-arvolain syrjintäkiellot ja säännökset tasa-arvon edistämisestä koskevat myös sukupuolivähemmistöjä... Ihmiset ovat sukupuoleltaan moninaisia eivätkä kaikki ole luokiteltavissa sukupuoleltaan yksiselitteisesti naisiksi tai miehiksi. Kyse on aste-eroista sukupuolen kokemisessa: Sukupuolen kokemus voi olla mies tai nainen taikka jotakin näiden väliltä. Osa ei tunnista itseään perinteisessä mies-nainen -jaottelussa”. (Tasa-arvovaltuutteen toimisto 2012: Selvitys sukupuolivähemmistöjen asemasta. Tasa-arvojulkaisuja 2012:1.)

Viranomaiskielenkäytössä termien mies ja nainen lisäksi käytetään termiä transgender tai muunsukupuolinen. Viittäatte kysymyksessänne sotutunnuksesta ilmenevään sukupuoleen ja väestörekisterisäädöksiin. Opetushallitus ei ole toimivaltainen näissä asioissa. Opetushallituksen pyrkii edistämään kaikille oppilaille hyvää ja turvallista oppimisympäristöä. Erityistä suojelua tarvitsevat nuoret, jotka kokevat kuuluvansa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin. Kouluterveyskyselyjen mukaan noin 90-prosenttia heistä kokee vakavaa kiusaamista sekä koulussa että koulun ulkopuolella niin aikuisilta kuin ikätovereilta. Unescon julkaisema tutkimus Out in the Open (2016) toteaa tilanteen olevan samansuuntainen eri maissa.

Kysytte myös sukupuolen moninaisuudesta. Koulut toimivat opetuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti paikallisten opetussuunnitelmien mukaan. Koulussa opetus ja toiminta on suunnattu kaikille ja koulun tehtävänä on tukea jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä. Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki velvoittavat koulut tekemään syrjinnänvastaista työtä ja muuttamaan syrjiviä käytäntöjä. Koulujen wc- ja pukuhuonetilat, opetusryhmien muodostaminen sekä oppilasurheilutoiminta ovat paikallisen opetuksen järjestäjän tai koulun päätäntävaltaan kuuluvia asioita.

Tiedustelette Opetushallituksen kantaa erilaisiin nimityksiin sekä toisen kotimaisen kielen opetukseen. Kielenopetuksessa voidaan tutustua myös kyseisen kielen kehityksestä, esimerkiksi ruotsinkielen hen-pronomi voidaan esitellä kielenopetuksessa. Opetus toteutetaan opetussuunnitelman sisällön mukaisesti. Koulussa kaikkia kohdellaan ystävällisesti ja kunnioittavasti. Opettaja ratkaisee miten kussakin tilanteessa on tarkoituksenmukaista nimittää oppilaita tai heidän huoltajiaan.

Kiinnitätte huomiota Opetushallituksen kyselyyn taiteen perusopetuksen oppilaille ja heidän huoltajilleen. Siinä on esitetty vastaajalle vaihtoehdot oppilaan sukupuoleen: tyttö, poika, muu, en halua määrittellä. Tällä menettelyllä on haluttu varmistaa, ettei heikennettäisi vastausprosenttia syrjimällä niitä, jotka eivät voi tai halua merkitä tyttö/poika. Kyselyyn vastanneissa oli noin 1% niitä, jotka valitsivat vaihtoehdon muu.

Lopuksi

Opetushallituksen tavoitteena on, että paikallinen kouluopetus tarjoaa yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään kasvuun ja oppimiseen kaikille oppilaille. Koulu tukee jokaisen yksilön oppimista ja kasvua. Opetus koulussa on aina sisällöltään ikäkauteen sopivaa, ja opettaja valitsee kullekin oppilasryhmälle soveltuvat menetelmät.

Kouluissa kaikkien tulee saada ilmaista sukupuoli-identiteettiään. Koulun toimintatapojen tulee perustua tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeihin sekä niitten viranomaistulkintoihin. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä käsiteltäessä käytetään viranomaisten yleisesti käyttämää termistöä. Tasa-arvotyö on taitolaji-oppaassa on sanasto, joka selkiyttää ja avaa käsitteitä koulun henkilöstölle. Sanasto on yhdenmukainen tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun käyttämien termien kanssa.

Opetus ja kulttuuriministeri on käsitellyt oppaan uusimisen vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen KKV 236/2016 vp, kansanedustaja Raatikainen. Ministeri toteaa vastauksessaan, että opasta ei ole tarpeen uusida. Opetushallitus on asiasta samaa mieltä.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Opetusneuvos

Satu Elo